

► Του **ΧΡΙΣΤΟΥ ΚΥΘΡΕΩΤΗ**

Πεζογράφος με μεγάλες συνθετικές ικανότητες και έφεση στις εκτενείς αφηγήσεις, ο Ρίτσαρντ Φορντ πετυχαίνει να αποδώσει στα μυθιστορήματά του όψεις της αμερικανικής κοινωνίας, εστιάζοντας στον τρόπο με τον οποίον αντανακλώνται τα χαρακτηριστικά της στον ψυχισμό των ηρώων του και κατορθώνοντας με αυτόν τον τρόπο να συνδυάζει την αφηγηματική ενδοσκόπηση με τη χειρουργική ακρίβεια αναπαράστασης. Σε τεχνικό επίπεδο, αυτό το επίτευγμα αποτυπώνεται, μεταξύ άλλων, στη δεξιοτεχνική διασύνδεση των μακροσκελών εξωτερικών περιγραφών του με την εσωτερική κατάσταση των ηρώων του, και κυρίως του συνήθως πρωτοπρόσωπου αφηγητή. Αποφεύγοντας τη συχνή χρήση μεταφορών ή παρομοιώσεων, ο Φορντ προκρίνει μια στιβαρή και πληθωρική απεικόνιση του αμερικανικού τοπίου, επιδεικνύοντας εμμονή στη λεπτομέρεια και προτιμώντας να υποβάλει στον αναγνώστη την ατμόσφαιρα της αφήγησης (και μέσω αυτής την ψυχολογία των ηρώων του) παρά να τον εντυπωσιάσει πρόσκαιρα με ευφάνταστα λεκτικά σχήματα (αν και είναι προφανές πως δεν του λείπει η ικανότητα για κάτι τέτοιο). Αποτέλεσμα της προσέγγισής του είναι μεγάλα, πολυσέλιδα μυθιστορήματα («*Η χώρα όπως είναι*», εκδόσεις Πατάκη, «*Independence Day*», αμετάφραστο στα ελληνικά κ.ά.) που αποτελούν ταυτόχρονα τοιχογραφίες της σύγχρονης Αμερικής και καταδύσεις στην ψυχολογία των πρωταγωνιστών του –έξοχα παραδείγματα μιας πεζογραφίας όπου το εύρος της αφήγησης δεν αναπτύσσεται εις βάρος του βάθους και η περιπλοκότητα των καταστάσεων ή των χαρακτήρων δεν θυσιάζεται στον βωμό της «μεγάλης εικόνας».

Με τον «Καναδά», το τελευταίο του μυθιστόρημα, που κυκλοφόρησε πρόσφατα, ο Φορντ επιστρέφει στις πρώτες δεκαετίες της μεταπολεμικής Αμερικής για να αφηγηθεί την ιστορία της οικογένειας Πάρσονς –ο πατέρας Μπεβ Πάρσονς είναι πρώην μέλος της Πολεμικής Αεροπορίας των ΗΠΑ, αλλά τώρα ακολουθεί μια τυχοδιωκτική επαγγελματική πορεία, μετερχόμενος διάφορες μικροεπιχειρήσεις για να αυξήσει το οικογενειακό εισόδημα. Όταν ένα από τα τεχνάσματά του στραβώνει, ο Μπεβ αναγκάζεται –ή νομίζει ότι αναγκάζεται– να ληστέψει μια τράπεζα για να επανρθώσει και να σώσει την οικογένειά

ΚΑΛΛΙΟΠΗ ΑΣΑΡΓΙΩΤΑΚΗ

Η αργή, επώδυνη διαδικασία της αλλαγής

ΡΙΤΣΑΡΝΤ ΦΟΡΝΤ
«Καναδάς»
μυθιστόρημα, Πατάκης, 2014,
μετάφραση: Θωμάς Σκάσσης,
σελ. 560

του από τις απειλές μιας ομάδας εγκληματιών, με αποτέλεσμα να συλληφθεί και να οδηγηθεί στη φυλακή μαζί με τη γυναίκα του, Νίβα. Τα δίδυμα παιδιά τους, ο Ντελ (υπό την αφηγηματική γωνία του οποίου παρακολουθούμε την ιστορία) και η Μπέρνερ, ακολουθούν διαφορετικές πορείες, με τον πρώτο να καταλήγει στον Καναδά, προκειμένου να αποφύγει την εισαγωγή του σε κάποιο ίδρυμα της υπηρεσίας ανηλίκων, και να σχετίζεται εκεί με έναν μυστηριώδη Αμερικανό, που διαδραματίζει κομβικό ρόλο στο δεύτερο μέρος του βιβλίου.

Παρόλο που πρόκειται για μια ιστορία που διαθέτει επιφανειακά τα στοιχεία για μια συναρπαστική πλοκή, ο Αμερικανός πεζογράφος επιλέγει σοφά να απαλείψει οποιοδήποτε στοιχείο σαοπένς από την εκτύλιξη της αφήγησης, προαναγ-

γέλλοντας ξανά και ξανά τα κορυφαία γεγονότα και υιοθετώντας αποδραματοποιημένο τόνο στις κεντρικές σκηνές.

Κι αυτό, διότι στον πυρήνα της θεματικής του βιβλίου (όπως διατυπώνεται περίπου ρητά σε κάποια σημεία) βρίσκεται η έννοια της αλλαγής, την οποία ο συγγραφέας δεν φαίνεται να αντιμετωπίζει τόσο ως ένα σημείο-τομή, όσο ως μια αργή, επώδυνη διαδικασία, τα αποτελέσματα της οποίας δεν γίνονται πάντα ορατά αμέσως.

Στο πλαίσιο αυτό, το στοιχείο της αφηγηματικής έκπληξης ή της ανατροπής θα περίττεινε, ή ακόμα και θα αστοχούσε, ως ανακόλουθο με την ίδια τη θεματολογία του μυθιστορήματος και με την κοσμοαντίληψη του αφηγητή. Ετσι, ακόμα και όταν στα ίδια τα γεγονότα, αυτά καθ' εαυτά, αποδίδεται κομβικός

και καθοριστικός χαρακτήρας για την αλλαγή της ζωής των ηρώων («το μέγα γεγονός της ζωής μας» λέει κάποια στιγμή η Μπέρνερ στον αδερφό της για τη ληστεία και τη σύλληψη των γονιών τους), στη δευτερογενή επεξεργασία των γεγονότων που συνιστά η αφήγηση, το στοιχείο της έκπληξης και του αναπάντεχου αφαιρείται τεχνηέντως, προκειμένου να αναδειχτούν κάποιοι άλλοι άξονες στους οποίους επιλέγει ο συγγραφέας να εστιάσει: η ερμηνεία των γεγονότων, η ανάλυσή τους, η ανεπαίσθητη διαδικασία της διαρκούς εξέλιξης-αλλαγής των ηρώων, η μετάβασή τους σε καινούργιες ταυτότητες.

Το αποτέλεσμα είναι ένα μυθιστόρημα ουσιαδώς συναρπαστικό, με τον τρόπο που είναι πάντα συναρπαστική η καταβύθιση στην ύπαρξη των ηρώων και η ανατομία

της περιπλοκότητας και της αντιφατικότητάς τους. Όπως ο ίδιος ο αφηγητής υπογραμμίζει σε αρκετά σημεία, οι ήρωες του βιβλίου (και του Φορντ γενικότερα) δεν σταματούν ποτέ την προσπάθεια να συντηριάζουν σε ένα αρμονικό όλο το υλικό της μνήμης τους, ιδίως όταν αυτό που τους συμβαίνει είναι τόσο εξωφρενικό ώστε μοιάζει να χωρίζει τις ζωές τους σε αλληλοαναιρούμενα μέρη –ακόμα κι αν δεν τα καταφέρνουν σχεδόν ποτέ, η προσπάθεια αυτή ορίζει τον τρόπο με τον οποίον αντιλαμβάνονται τον εαυτό τους.

Αξίζει να επισημανθεί ότι ο συγγραφέας και μεταφραστής Θωμάς Σκάσσης τα καταφέρνει εξαιρετικά στο δύσκολο εγχείρημα της μεταφοράς στη γλώσσα μας του γοπητικού αλλά κατά τόπους στρυφνού ύφους της αφήγησης.